

Svenska Arkivsamfundets skriftserie nr 16

ARKIV
SAMHÄLLE
OCH
FORSKNING

STOCKHOLM 1974

INNEHÅLL

Redaktör: Arkivarie Jan Lindroth

Redaktionens adress:

Riksarkivet Fack, 100 26 Stockholm 34

<i>Ingemar Carlsson</i> , Att bygga nationalregister över enskilda arkiv	7
<i>Nils F Holm</i> , Sven Hedins arkiv	15
<i>Björn Lind</i> , Det svenska S:t Barthelemy-arkivet	21
<i>Sture Mårtenson</i> , Kommunarkivgruppen och dess verksamhet	26
<i>Anna Christina Meurling</i> , Kyrkobokföringsmaterialet överfört till ett integrerat informationssystem: Den demografiska data- basen i Haparanda	32
<i>Kjell Olsson</i> , Spri och sjukhusens arkivvård	40

FÖRTECKNING ÖVER ARKIVFILMER

Göteborgs universitetsbibliotek. Mikrofilmade handskrifter i andra bibliotek och arkiv samt i privat ägo. Av <i>Ola Christensson</i>	59
--	----

ÖVERSIKTER OCH GRANSKNINGAR

Teaterarkiven. Av <i>L. Gidlöf</i>	73
Föreskrifter och anvisningar rörande räkenskapsmaterialet i system S. Av <i>C. Gränström</i>	81
Arkivkunskap. Synpunkter på en nyutkommen lärobok. Rec. av <i>L. Nilsson</i>	86

ARKIVFRÅGOR I NYARE UTLÄNDSK LITTERATUR

Conseil international des archives	91
Danmark och Norge	92
Finland	95
Frankrike	97
Italien	100
Storbritannien	103
Väst- och Östtyskland	105
Sovjetunionen och Polen	108
Förenta staterna	112

Omslag av Herbert Skarin

Tryckt av Svenska Tryckcentralen AB, Stockholm 1974

Som ovan framhållits innehåller manuskriptsamlingen också förarbeten och excerpter, men i vissa fall har material till och korrespondens om vetenskapliga arbeten samlats i särskilda volymer. Så är t ex fallet med materialet till Hedins biografi över "Resare-Bengt" Oxenstierna som innefattar en stor korrespondens med historiker, arkiv- och bibliotekstjänstemän samt enskilda arkivägare. Bland övriga ämnesordnade handlingar märks en volym om Berlinolympiaden 1936, där Sven Hedin framträdde som Europas talesman och blev föremål för stora hyllningar.

När Sven Hedins arkiv blivit slutligt ordnat och förtecknat, kommer det att ställas till forskningens förfogande i enlighet med av riksarkivet och Sven Hedin-stiftelsens nämnd gemensamt utformade regler. Med hänsyn till att endast 20 år förflutit, sedan Sven Hedin gick ur tiden och med tanke på att arkivet berör åtskilliga ännu levande personer, är det naturligt, att vissa restriktioner till en tid måste tillämpas. Beträffande arkivets tillgänglighet för forskare och för publicering skall sålunda intill utgången av 1977 gälla, att för begagnande av i samlingen ingående brev och andra handlingar fordras tillstånd av riksarkivarien och av Sven Hedin-stiftelsens nämnd. Vilka bestämmelser som skall gälla efter den 1.1.1978 kommer nämnden senare att besluta i samråd med riksarkivet.

Ur forskningssynpunkt äger arkivet betydelse inte blott för Sven Hedins biografi utan fastmer för naturvetenskapliga och politiskt historiska undersökningar. Det Hedinska arkivet speglar en hel värld från 1800-talets stora upptäckter över sekelskiftets utvecklingsoptimism in i vår egen tids omvälvande händelser.

Det svenska S:t Barthélemy-arkivet

Av arkivarie Björn Lindh

Med stöd av medel ur Fjetterströmska fonden hade jag under våren 1973 möjlighet att en tid vistas i Aix-en-Provence för att gå igenom det där förvarade s k svenska S:t Barthélemy-arkivet och förbereda det för en kommande mikrofilmning.

Arkivet förvaras sedan slutet av 1960-talet (något exakt leveransdatum gick inte att få reda på) i Archives Nationales' depå i Aix-en-Provence, vilken invigdes i oktober 1966. Depån, som går under namnet "Archives d'Outre-Mer", byggdes för att hysa arkiv från de före detta franska besittningarna "på andra sidan havet", vilka nästan samtliga under de senaste åren blivit självständiga stater. Arkivbyggnaden är i sex våningar, är synnerligen modernt utrustad och rymmer särskilda utrymmen för mikrofilmning och restaurering av arkivalier. Den har plats för 26 000 hyllmeter, varav bortåt 23 000 redan har fyllts. Större delen av handlingarna emanerar från Algeriet, som ju inte endast var en koloni eller ett protektorat utan en helt fransk provins uppdelad i tre "départements". De f d franska besittningarna i Väst- och Ekvatorialafrika samt Madagaskar och Somaliland är också tämligen välrepresenterade liksom de indokinesiska kolonierna. Archives d'Outre-Mer's förläggande till Aix-en-Provence hänger samman med att därvarande universitet redan tidigt hade börjat syssla med den koloniala problematiken och att flera forskningsinstitut med en dylik inriktning fått säte i staden. I Aix-en-Provence skulle de i många fall illa medfarna koloniala arkiven icke blott få en klimatiskt gynnsam placering utan även, räknade man med, kunna utnyttjas av forskningen.

Historien om hur S:t Barthélemy-arkivet återfanns på Guadeloupe av makarna Lamborn i början av 1960-talet och hur dessa båda sedan uträttade ett synnerligen förtjänstfullt arbete med att sortera de fuktskadade och oordnade handlingarna har redan beskrivits av f d riksarkivarien Ingvar Andersson i en uppsats i denna tidskrift år 1965 (Arkiv, Samhälle och Forskning nr 8, Stockholm 1965, sid. 7—13). Jag finner därför ingen anledning att upprepa vad Ingvar Andersson redan beskrivit.

Här skall i stället göras en kortfattad genomgång av arkivet och dess olika serier. S:t Barthélemy-arkivet är placerat på fjärde

våningen i arkivmagasinet i Aix-en-Provence bland de s k udda arkiven. Det är ordnat i löpande nummerföljd från 1 till 325 men består trots det av 327 volymer, eftersom numren 275 och 300 har bisserats. Varje volym utgör en kraftig kartong med påskriften "Archives de la Guadeloupe, Fonds Suédois de St. Barthélemy" samt volymnummer. Inuti kartongen finns buntar oftast med svensk påskrift på buntomslaget om innehållets art. Arkivet är helt ämnesordnat utan att någon större hänsyn tagits till den egentlige arkivbildaren.

Seriebildningen tycks ha uppkommit spontant i samband med ordningsarbetet. En preliminär förteckning över samlingen förelåg skriven på franska i Archives d'Outre-Mer. Vid min genomgång av arkivet omarbetade jag den föreliggande förteckningen utan att dock rubba den ursprungliga ordningen. I den försvenskade förteckning som nedan skall presenteras har det franska signum fått kvarstå. Det saknar ju ändå helt betydelse, då det blir volymnumret man måste gå efter. I övrigt kan generellt sägas om arkivet att endast enstaka handlingar är i behov av restaurering före mikrofilmningen samt att endast cirka en tredjedel av arkivhandlingarna är avfattade på svenska språket. De övriga två tredjedelarna fördelar sig tämligen lika mellan engelska och franska. Ett fåtal handlingar på holländska och spanska förekommer också.

Serie M. Manifest (fra Manifestes) volymerna 1—58: Denna stora serie består alltså av lastanmålningar för fartyg som angjorde huvudstaden Gustavias hamn. På handlingarna vilka alltid är avfattade på engelska eller franska oavsett fartygens nationalitet har svenska tulltjänstemän gjort anteckningar om tull-, clearing-, ankrings-, väg- eller måtaravgifter. Serien omfattar åren 1805—1863 med luckor i början och slutet av perioden.

Serie PF. Finanskonseljens protokoll med bilagor (fra Procès-verbaux de finances). Volymerna 59—72: Konseljen var det styrande kollektivet på ön och protokoll har bevarats från dess verksamhet i finansiella frågor i en särskild serie. Finanskonselj hölls normalt en gång per månad. Serien omfattar åren 1812—1878, dock saknas bilagor vissa år.

Serie CP. Räakenskaper (fra Comptes). Volymerna 73—124: Förutom vissa volymer med specialräakenskaper såsom uppbörds- och inkomstredovisningar, saköreslängder, redovisningar för accismedel, stämpel- och fartygsavgifter och dylikt består större delen av serien av reviderade årsräakenskaper, varav i varje fall sammandragen bör vara tillgängliga i Sverige. Fr o m mitten av 1800-talet har det dessutom på ett titelblad till årsräakenskaper-

na noterats att avskrifter sänts till moderlandet. Serien omfattar åren 1790—1878.

Serie RG. Brevböcker (fra Rapports des Gouverneurs). Volymerna 125—127: Serien består av koncept till skrivelser från guvernörer, kommandanter samt tillförordnade sådana från tiden 1816—1878 med luckor för åren 1820—1825, 1829—1830 samt 1846.

Serie PG. Regeringskonseljens protokoll med bilagor (fra Procès-verbaux du Gouvernement). Volymerna 128—133: Serien innehåller konseljens protokoll i andra än finansiella och domstolsärenden under tiden 1812—1877 med luckor för perioderna 1814—1816, 1818, 1820—1832, 1836 samt 1858—1860. Den sista volymen i serien, nr 133, faller utanför ramen därigenom att den icke blott innehåller protokollsutdrag och transumpter för åren 1820—1863 utan även ett protokollsregister från 1798 och kopior av konseljhandlingar och brev från 1799.

Serie L. Kungörelser och proklamationer (fra Législation). Volymerna 134—135: Serien innehåller dels tryckt, dels otryckt material från nästan hela den svenska tiden d v s 1787—1878.

Serie PJT. Diarier och register (fra Procès-verbaux de justice-Tables des matières). Volymerna 136—139: Serien består av mål- och ansökningsdiarier, expeditionslistor och målförteckningar från åren 1801—1878 tillhörande konseljen i dess egenskap av domstol.

Serie PJ. Domstolens protokoll med bilagor (fra Procès-verbaux de justice). Volymerna 140—249: Detta är arkivets största serie som täcker perioden 1784—1878. För perioden t o m 1798 är handlingarna sporadiskt bevarade medan fr o m 1799 domböckerna förefaller kompletta. I stor utsträckning har vid ordningsarbetet de inläggande handlingarna till en viss session lagts tillsammans med protokollen.

Serie NP. Notarius publicus' handlingar (fra Notaires publics). Volymerna 250—255: Notarius publicus spelade uppenbarligen en roll på S:t Barthélemy, som närmast motsvaras av den franske "notaire", inför vilken bl a äktenskap måste ingås. I serien E ingår äktenskapskontrakt vilka slutits inför "le notaire". Serien omfattar åren 1783—1855 och består till största delen av protestböcker.

Serie C. Inkomna skrivelser (fra Correspondance). Volymerna 256—264: Serien omfattar tiden 1784—1878 och innehåller kungliga brev, brev från ansvariga ministrar, från departement och ämbetsverk, guvernörer och konsuler samt smärre samlingar av brev i särskilda ämnen.

Serie AM. Handlingar angående sjöfarten (fra Affaires maritimes). Volymerna 265—275 bis: Serien omfattar åren 1778—1878 och innehållet består av skeppslistor, rullor, sjöpass, ansökningar om och förteckningar över dylika, sjövärderingar samt handlingar i sjömål.

Serie N. Handlingar angående naturalisationer (fra Naturalisations). Volymerna 276—280: En ur befolkningsstatistisk synvinkel mycket intressant serie som omfattar åren 1796—1875 och innehåller ansökningar om naturalisation, trohetseder, försäkringar, borgarbrev samt en borgarmatrikel.

Serie DT. Handlingar angående försvarsverket (fra Défense du territoire). Volymerna 281—284: De båda första volymerna i serien innehåller mycket riktigt militära handlingar såsom namnrullor, tjänsteförteckningar, instruktioner och förråds- och persedelredogörelser från tiden 1815—1878, medan däremot de båda sista volymerna har ett innehåll av mycket skiftande slag. Som exempel kan nämnas ett antal ämnesordnade handlingar angående saliner, guano och gruvdrift på ön.

Serie ES. Handlingar angående slaveriet (fra Esclavage). Volymerna 285—286: Serien omfattar åren 1802—1848 (även odaterade handlingar förekommer) och innehåller ansökningar om befrielse ur slaveriet med register samt kommitténs för frigörelse ur slaveriet handlingar 1846—1848.

Serie E. Handlingar angående befolkningens civilstånd (fra Etat-Civil). Volymerna 287—291: Häri ingår handlingar både ur notarius publicus' och kyrkans arkiv. De tre första volymerna omfattar tiden 1754—1874 och innehåller äktenskapskontrakt (även från för-svensk tid) samt anmälningar om födda, döda och äktenskaps ingående. Även enstaka köpekontrakt har påträffats. Dessa handlingar är att betrakta som tillhöriga notarius publicus' arkiv. De båda återstående volymerna i serien består av katekismi-, husförhørs- och kommunionlängder, födelse- och dopböcker, lysnings- och vigselböcker samt dödböcker från tiden 1785—1878 och hör hemma i kyrkans arkiv.

Serie PO. Mantalslängder (fra Population). Volymerna 292—293: Längderna omfattar tiden 1787—1872 med en lucka för åren 1795—1834.

Serie R. Handlingar angående religionsutövandet (fra Religion). Volymerna 294—295: Den första volymen innehåller den lutherska kyrkans på ön handlingar från åren 1804—1873 såsom räkenskaper, kyrkorådsprotokoll, inkomna skrivelser och en inventarieförteckning samt dessutom handlingar tillhörande den anglikanska, den katolska och metodistkyrkan där från tiden 1795

—1876. Den andra volymen innehåller endast ett exemplar av Bibeln, tryckt i Stockholm hos Samuel Rumstedt år 1819.

Serie D. Övriga handlingar (fra Divers). Volymerna 296—300 bis: En samlingsserie som innehåller en del räkenskaper, skolhandlingar, valhandlingar, kopior av författningar och fördrag, köpe- och fastighetshandlingar, fribrev, in-teckningar och skuldebrev samt en del tryckt material såsom tidningar, SFS och kungörelser. Serien omfattar tiden 1764—1878.

Serie S. Bouppteckningar och arvsskiften (fra Successions). Volymerna 301—324: En synnerligen vacker och välbevarad serie som omfattar åren 1787—1877.

Oförtecknade handlingar (ej upptagna i den franska arkivförteckningen). Volym 325: Volymen innehåller proklamationer, instruktioner, bevarade sigill, handlingar rörande öns återlämnande till Frankrike, enstaka räkenskaper samt en provisorisk arkivförteckning från år 1932. Handlingarna omfattar åren 1785—1877.

Mikrofilmning av åtminstone de viktigare delarna av S:t Barthélemy-arkivet är planerad och på sensommaren 1973 också igångsatt i Aix-en-Provence. Protokollsserierna samt serien med bouppteckningar och arvsskiften har därvidlag prioriterats. Förhoppningsvis skall det inte dröja alltför länge innan välbehövliga forskningar om den svenska tiden på S:t Barthélemy kan ta sin början med hjälp av i riksarkivet tillgänglig mikrofilm.